

*Чубарь О.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

*Легеза Н.,
старший викладач кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ КРАУДФАНДИНГУ В УКРАЇНІ

Колективне фінансування, або краудфандинг, є відомим та розвинутим у світі явищем, за допомогою якого забезпечується важлива перевага для інноваторів і стартапів – він стає джерелом безмежних можливостей для залучення коштів. За даними джерела [2] за три роки (2015-2017) на реалізацію проектів за допомогою краудфандингу по всьому світу було зібрано понад 13 млрд. дол.

Розвиток краудфандингових платформ в Україні також відбувається, здебільшого вони орієнтуються на місцеві ринки і стають значимими для різних суспільних секторів і потреб: для культурних, творчих, соціальних структур, і, звичайно, для інноваційних проектів.

Однією з найбільш відомих та успішних в Україні є платформа Na starte (створена в 2014 р.), головний офіс якої міститься в Одесі і яка позиціонує себе як національна всеукраїнська платформа фінансування стартапів, комерційних та суспільно-соціальних проектів, бізнес-ідей. Нею запущені проекти в Запоріжжі, Києві, Черкасах, Дніпрі. Фактично платформа працює як унікальний магазин попередніх продажів, адже, надаючи фінансову підтримку авторам проекту, спонсори роблять попереднє замовлення на продукт або послугу, а не просто вкладають гроші. Місія та цінності платформи Na starte полягають в такому: пошук інноваційних та соціально важливих ідей, що здатні позитивно вплинути на майбутнє України, просування основних принципів та навчання краудфандингу, прозорість усіх фінансових процесів [2]. Всі проекти цієї платформи поділено на такі рубрики: Відео, Дизайн, Їжа, Театр, IT, Музика, Видання, Ігри, Технології, Екологія, Фото, Мистецтво, Мода, Спорт, Соціальні проекти. Проект кожної з рубрик може містити в собі інноваційні ідеї та конструктивні елементи, проте в контексті важливості розв'язання проблеми пошуку джерел фінансових ресурсів для розвитку інноваційно орієнтованих підприємств і стартапів, особливо на початковому етапі (посівний капітал), важливими є проекти в сферах IT, екології, технологій. Щомісячно на модерацію на цю платформу надходить більше 300 заявок від розробників проектів (що важливо, всі проекти є українськими).

Найбільш успішний проект зібрав 3700 тис. грн., що склало 124% від замовленої суми. Цим проектом стали зйомки фільму «Одесский подкидыш». Таких сум для одного проекту не залучила поки що жодна інша краудфандингова платформа країни [4]. Через платформу на Na starte успішно профінансований кожний 4-тий проект, а загалом через цей механізм колективного фінансування було зібрано 12116 тис. грн. при середньому розмірі чека 390 грн. [2].

Ще одним дієвим прикладом реалізації ідеї краудфандингу є Велика Ідея - платформа фінансування проектів через Спільнокошт (створена в 2012 р.) [3, 6], метою якої є розвиток сильного і відкритого суспільства, де автори проектів можуть зібрати гроші на розробку винаходу, зйомку фільму, залучити стартовий капітал для соціального бізнесу. Орієнтується ця платформа, перш за все, на інноваційні, культурні проекти, не спрямовані на отримання фінансової вигоди. Через вдалий пошук кола прихильників проекту забезпечується дієвість механізму збору коштів на його реалізацію. Важливо, що організатори та модератори цієї платформи акцентують увагу на тому, що на Спільнокошт подаються не просто ідеї, здатні зробити світ кращим, а добре продумані ініціативи від дієвих громадян. Такими проектами на Спільнокошт є Громадське телебачення, Кінофестиваль Ровер, акція Зробимо Україну чистою, Арт-пікнік Слави Фролової та багато інших.

Основною складовою успіху залучення коштів через краудфандинг є відповідальність авторів проектів. Щоб зібрати гроші на проект, автор повинен враховувати інтереси зацікавлених сторін: доброчинців, менторів й партнерів [3]. Завдяки Спільнокошту десятки проектів вже зібрали гроші на стартапи, екологічні та громадські акції, роботу ЗМІ, організацію фестивалів, зйомку кліпів. На цій платформі реалізовано 276 успішних проектів, зібрано коштів на суму 20645339 грн., залучено до участі 33790 доброчинців [3].

Також варто виділити інші платформи: Мой город (створена в 2015 р., єдина краудфандинг-платформа в Україні, яка не бере комісії [5]) - онлайн-платформа, за допомогою якої громадські проекти містян Одеси збирають необхідні ресурси через краудфандинг; краудфандингову платформу освітніх проектів GoF (Gofunded, створена в 2016 р.), яка орієнтується на працівників освіти та шкільні проекти [1, 6].

Отже, попри відносно незначні обсяги колективного фінансування та домінантне орієнтування на місцеві ринки й соціальні потреби, краудфандинг в Україні розвивається, поширюється, напрацьовується досвід розробки грамотних та успішних проектів, залучаються нові креативні учасники – автори проектів, доброчинці (спонсори), ментори, партнери. Значною перешкодою його подальшого розвитку є недостатня законодавча врегульованість цього механізму в Україні (наприклад, практична неможливість застосування equity-краудфандингу, при якому автори проекту дають спонсорам певний відсоток від організації чи підприємства (акції чи

роялті від прибутку) [6]). Тобто, в країні існує потреба в удосконаленні нормативно-правового поля, залученні нових креативних (і не лише соціально значимих, але й інноваційних і здатних генерувати нові продукти, технології та послуги) проектів.

Список використаних джерел:

1. GoF — це краудфандингова платформа освітніх проектів. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gofunded.org/about/>.
2. Na starte. Підсумки 2017: успіхи краудфандингу в Україні. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://na-starte.com/blog/pidsumki-2017-uspikhi-kraudfandinga-v-ukraini>.
3. ВЕЛИКА ІДЕЯ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bigggidea.com/projects/>.
4. Как собрать 3,7 млн. гривен на украинском краудфандинге. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ain.ua/2017/10/03/kak-sobrat-37-mln-griven-na-ukrainskom-kraudfandinge/>.
5. Мой город. О нас. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mg.od.ua/about>.
6. Скинутись на ідею: що підтримують українці на платформах краудфандингу. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/crowdfunding-ukraine/29318046.html>.